

עשרה הרוגי מלכות, THE TEN MARTYRS

We can conclude from reviewing the various sources that disclose the history of the עשרה הרוגי מלכות that more than ten important rabbinic figures died על קידוש ה' at the hands of the Roman Empire and that each of their deaths was recorded in one or more versions of the story. If that was the case, why did חז"ל settle on the number ten? Several answers are suggested within the text of the various פיוטים that were composed to relate the history of the עשרה הרוגי מלכות.

In the פיוט of אלה אזכרה and in many of the other עשרה הרוגי מלכות פיוטים, the number ten corresponds to the ten brothers of יוסף who were involved in the חטא מכירת יוסף, the sin of the sale of their brother, Joseph into slavery. While presenting twenty-seven פיוטים that describe the עשרה הרוגי מלכות, Alter Villar, in his book: עשרה הרוגי מלכות, מוסד הרב קוק, 2005, reveals two other reasons for the number ten. In the following קדושתא composed by the early פייטן ר' ינאי, to be recited on the first שבת after י"ז בתמוז (The Three Weeks), the author links the עשרה הרוגי מלכות to violations of each of the עשרת הדברות. Here are the two opening paragraphs:

אז במאסי דברות עשרה
הופשטו מני עדיים עשרה
בילעו מני אבירים עשרה
ושתייתי כוסות עשרה:

Translation: During the course of violating the Ten Commandments, ten crowns were taken from me; ten righteous were overcome by death and I began to ingest the ten cups of calamity.

גם 'אנכי' דבור ראשון כבטלתי
נכרתו שמעון וישמעאל מחכמי דתי
דוברי לעין אתה אבי תמור שכינתי
וכוס ראשון שתייתי.

Translation: So too I violated the first Commandment and as a result, R. Shimon Ben Gamliel and Yishamel son of Elisha, Kohain Gadol, among our greatest scholars, were excised; as a result of my saying to an idolatrous tree, you are my god in place of directing my attention on G-d; and so I was caused to drink the first cup of calamity.

In another פיוט, אודה עלי פשעי, the author who is unknown, names specific individuals who were responsible for violations of each of the עשרת הדברות. On page 280, Villner

1. For our purposes we will ignore the issue that ראובן was not present when יוסף was sold. Needless to say, he was present when the brothers threw יוסף into the pit.

writes as follows:

'אודה עלי פשעי' היא סליחה מסוג ה'חטאינו'. הקן הכללי של הסליחה הוא: עשרה יחידים חטאו וביטלו עשרת הדברות, וכנגדם יזכרו לזכות עשרה הרוגי מלכות.

Translation: "Odeh Al Pshei" (I will acknowledge my sin) is a Selicha that was composed around the refrain of Chatasi (I have sinned). The theme of the Selicha surrounds ten individuals who sinned, each of whom violated one of the Ten commandments. As repentance for each of those sins, we ask G-d to remember one of the Ten Martyrs.

מבטלי עשרת הדברות הם: יהורם מלך ישראל שדבק בחטא ירבעם, ירבעם שעשה עגלי זהב, בן מצרי המקלל, צלפחד המקושש, אבשלום בנו של המלך דוד, יואב שהרג את אבנר, זמרי בן סלוא, עכן, דואג האדומי או גחזי משרתו של אלישע, אחאב שחמד את כרם נבות.

Translation: Those who violated the individual Ten Commandments are as follows (in the order of the commandment they violated): Yehoram King of the Tribe of Judah who committed the same sin as King Yerovom (idolatry); King Yerovom who fashioned the calves of gold; the son of the Egyptian who cursed at G-d; Tzelofchod who gathered wood on Shabbos, Avshalom, son of King David (who dishonored his father); Yo'Av who killed Avner; Zimri son of Salu (adultery), Achon (theft), Do'Eg Ha'Admonior or Geigazi, helper of Elisha (false testimony) and Ach'Av who coveted the vineyard of Navos.

In other פיוטים, such as the following סליחה written for יום כיפור composed by ר' יוסף ר' יוסף, one of the well known פייטני ספרד, the number ten corresponds to the עשרה נסיונות שניסו בני ישראל את הקדוש ברוך הוא במדבר; the ten occasions on which the Jewish People troubled G-d in the desert. Here are the two opening paragraphs:

אאלוץ הגות מדוי בלב שסוף
אצפצף עצם עון עם כסוף
אספסוף ללא זכרו חצן החסוף
וימרו על ים בים סוף.

Translation: I draw my attention to the suffering of my broken heart, to dare speak of the principal sin of the people who yearned (for freedom); the rabble, long ago forgotten but who divided the people who longed and then they rebelled at the Sea of Reeds.

בים סוף בגדתי בירידה ובעליה
בעשר נסיתי רב העלילה
וספו עשרת נבוני תושיה
על אלה אני בוכיה:

Translation: At the sea of Reeds I rebelled while descending and while rising; the number ten representing the number of times I tested the one who is mighty in deeds and as a result, ten of the wise and ingenuous men were sentenced to death; for them I do weep.

In the vast majority of the עשרה הרוגי מלכות פיוטים, the number ten corresponds to the ten brothers who were involved in חטא מכירת יוסף. What differentiates חטא מכירת יוסף from the עשרה נסיונות שניסו בני ישראל את הקדוש ברוך הוא במדבר and the

violations of the עשרת הדברות is that the תורה provides no evidence that the sin of selling יוסף into slavery ever resulted in the brothers being punished. The failure of the רבוננו של עולם to exact a punishment from the ten brothers then led to an unusual theological belief; that every generation of the Jewish People was expected to accept punishment for that sin.

Professor Shulamit Elizur in her book: **שירה של פרשה**, Mossad Harav Kook, 1999, examines that theological issue in her comments to **פרשת וישב**:

האם נענשו האחים על מכירת יוסף? נראה שבתודעת העם לא גרר החטא, על פי פשט התורה, עונש הולם. הפשע המזעזע שפשעו האחים באחיהם בן אביהם ממשיך לרבוץ על מצפונם של בני העם, צאצאי אותם אחים. שוב ושוב עומדים בני הדורות המאוחרים ושואלים: הנה החטא, אך היכן העונש? וכי יכול מעשה שכזה לעבור בלא שיעשה רושם?

יש הרואים את העונש בעצם הירידה למצרים והשעבוד שנגזר על ישראל. לדידם, גם אם הקב"ה, הצופה כול מראש, גילה לאברהם בברית בין הבתרים שכך יהיו הדברים, לא יכלה הגזרה לצאת אל הפועל אם לא היה החטא גורם לכך שאכן יהיו השבטים ראויים לה. וכך אמרו חז"ל:

אמר ר' חנין, אמר הקב"ה לשבטים, אתם מכרתם אותו לעבד, שנא' 'לעבד נמכר יוסף' (תהלים קה, יז), חייכם שאתם קורין בכל שנה 'עבדים' היינו לפרעה במצרים'.

(מדרש תהלים, י, ג, דף מז)

ודוק: עצם השעבוד איננו סופו של העונש. על העם לשאת את הזיכרון ולקרוא מדי שנה בשנה 'עבדים היינו', לא רק במסגרת סיפור הגאולה של הפסח, אלא גם כצידוק הדין הנשמע שוב ושוב: אכן, עבדים היינו, וכך ראוי היה לנו משום שפשענו ומכרנו את אחינו לעבד...

Translation: Did the brothers receive a punishment as a consequence of selling Yossef into slavery? It appears from the records of the Jewish People that the sin went unpunished, despite the fact that from the simple meaning of the words of the Torah, a punishment should have been exacted. The horrible sin that the brothers committed against their brother, son of their father, continued to weigh heavy on the conscience of the Jewish People, descendants of those brothers. Again and again members of later generations asked: we learn that a sin was committed but what record is available to demonstrate that a punishment was imposed? Is it possible that an incident as heinous as the sale of Yossef into slavery caused no heavenly reaction?

Some see the punishment as crystallizing in the exile into Egypt and the slavery that was imposed upon the Jewish People. As far as they are concerned, G-d, who sees all before its time, revealed to Avrohom in the Bris Bein Ha'Besarim that Jewish history would unfold in that manner; that G-d's decree could not come to fruition without the sin of the brothers resulting in the Jewish People being exiled into Egypt; and for that reason the exile happened. So said our Sages: Rav Chanin said: G-d said to the tribes: you sold Yossef into slavery, as it says: as a slave was Yossef sold (Tehillim 105, 17); I swear to you that as a result, you will read each year: slaves we were to Pharaoh in Egypt (Midrash Tehillim 10, 3, page 47). Note well: the bondage in Egypt was not meant to represent the only punishment. It was incumbent upon the Jewish

People to keep this memory and to read each year "slaves we were", not only in connection with the Exodus from Egypt but also as an acknowledgement that the punishment was continuing: therefore you continue to be slaves and that the punishment is appropriate because we sinned in selling our brother into slavery . . .

מועד נוסף בלוח השנה נקשר בתודעת העם בכפרה על מכירת יוסף. בספר

היובלים, חיבור מימי בית שני המייצג מסורת השונה מהמצוי במקורות חז"ל, נתפש דווקא יום הכיפורים כקשור בענייננו, וכך מפורש שם:

על כן הוקם על בני ישראל לענות נפשם בעשרה לחודש השביעי, בבוא היום אשר בו יבכו את יוסף אצל יעקב אביו, לכפר בו עליו בשעיר עזים בעשרה לחודש השביעי פעם בשנה, בעבור חטאותיהם כי העציבו את רחמי אביהם בעבור יוסף בנו.

(יובלים לד, יח, בתרגום א' כהנא, הספרים החיצוניים, א, עמ' רפט)

אבל גם בכך לא אמר העם די. תחושת האשמה שלא כופרה גרמה לראות גם באסונות שבאו על עם ישראל בדורות מאוחרים יותר את פירעון אותו חטא של מכירת יוסף. בשבעתא שחיבר ר' אלעזר בירבי קליר לפרשת שקלים אנו קוראים את הדברים התמוהים הבאים:

פוחזים סחבוני והגלוני במדינות להמכר
אנשי כנסת הגדולה פרעון כלכל עכר
צאו מבבל ישמיע עת יקרע שטר חוב ולא יזכר
כי נפרע כסף צדיק ונפדה הממכר

Translation: Another date regularly commemorated in the Jewish calendar became linked with the awareness that repentance must still be requested for the sale of Yossef into slavery. In the book of Jubilees, a composition that dates from the Second Temple era that is representative of a tradition that is somewhat different than that found in our the writings of our sages, Yom Kippur is specifically linked to our matter. This is what is written there: Therefore it became an obligation among the Jewish People to distress themselves on the tenth day of the seventh month, the very day upon which they cried about the death of Yossef in the presence of their father, Yaakov, and as repentance for their act, by the sacrifice of a male goat on the tenth day of the seventh month, once a year, because they sinned by disturbing the emotional state of their father who then grieved for the loss of his son, Yossef (Jubilees 34, 18, in the translation of A. Kahana, The Apochypa, vol. 1, page 289).

Despite instituting this act of repentance, the Jewish People did not say: that is enough. The feeling of guilt that sufficient repentance for the sin had not yet been performed caused the Jewish People to view their troubles in later years as being a further necessary step towards obtaining forgiveness for the sin of the selling of Yossef into slavery. In a Piyut composed by R. Elazar Ha'Kalir for Parshas Shekalim we find the following astounding words: The non-Jews dragged me and exiled me to other countries to be sold into slavery; the Men of the Great Assembly undertook to redeem my bond of obligation for the sale of Yossef into slavery. The call to leave Babylonia will constitute an acknowledgement that the bond of obligation for selling Yossef into slavery has been paid and it will no longer be valid, because the money received for selling Yossef has been returned and the collateral has been released.

להבין את התפלה

מה משמעות הדברים? הפייטן מתאר כאן עונש שבא על ישראל בגלות, לכאורה לקראת סיומה של גלות בבל, בזמן אנשי כנסת הגדולה. אולם על מה בא עונש זה? מהו אותו 'שטר חוב' המעיק על ישראל והם מצפים שייקרה? ומיהו הממכר שנפדה?

המפתח לתשובה הוא במילה 'קלכל'. 'קלכל' בפיוטים הוא כינוי קבוע ליוסף, על פי דרשת חז"ל לשם זה הנזכר בספר מלכים (ראה מלכים א' ה, יא, ומדרשו בפסיקתא דרב כהנא פרה ג, עמ' 61). 'פָּרַעוֹן קִלְכַּל' הוא אפוא פירעון החוב, החטא, שחטאו במכירתו של יוסף. גם הביטוי 'קֶסֶף צְדִיק' רומז לעניין זה, על פי הפסוק בעמוס ב, ו: 'על מכרם בכסף צדיק', אשר נדרש גם הוא בקביעות כעוסק במכירת יוסף; מעתה מובן מדוע משתמש הפייטן בפועל 'להמכר' כשהוא מתאר את הגלות: פועל זה ממחיש את בוא העונש במידה כנגד מידה. קיום הקריאה 'צֵאוּ מִבָּבֶל' (ישעיה מח, כ) וסיום הגלות אפשריים רק לאחר קריעת אותו שטר חוב קדום.

הקלירי בא אפוא ללמדנו שאפילו על דורם של אנשי כנסת הגדולה העיק עדיין חטא מכירת יוסף, והם ציפו לכך שאותו פשע קדום יכופר ולא ייזכר עוד, וחשו שבצרות העוברות עליהם הם פורעים את הכסף ופודים את הממכר.

Translation: How shall we interpret what R. Elazar Ha'Kalir wrote? The author is describing the punishment that was meted out to the Jewish People in the Diaspora, with the anticipation that the Diaspora would end in the days of the Men of the Great Assembly. Nevertheless we must ask: what prompted this punishment to be imposed? What is the bond of obligation that continues to trouble the Jewish People and which they are waiting to be cancelled? And what represents the collateral that is being released?

The key to finding the answer lies in the word: Kalkol. The word "Kalkol" when found in Piyuttim represents a moniker for Yossef. Chazal derived that fact based on what is mentioned in Sefer Melachim (See Melachim 1, 5, 11 and the Midrash in Pesikta D'Rav Kahana Para 3, page 61). The "redemption of Kalkol" is the repayment of the obligation, the sin, that the brothers committed when they sold Yossef into slavery. In addition, the phrase "Kessef Tzaddik" is a hint to the sale of Yossef that is based on a verse found in the book of Amos 2, 6: "for the sale of Yossef the righteous one." Those words are interpreted as also being concerned with the sale of Yossef into slavery. Therefore based on these verses we can easily explain why the author used the verb "to be sold" when he described the Diaspora. This verb was chosen to illustrate that the punishment was meant to fit the crime. The fulfillment of the cry: leave from Babylonia (Yeshaya 48, 20) and the end of the Diaspora will be possible only after the long standing bond of obligation has finally been cancelled.

Ha'kalir intended to teach us that even the generation of the Men of the Great Assembly was still burdened by the sin of the sale of Yossef into slavery. They looked forward to that long standing sin being forgiven and being finally forgotten. They viewed the troubles that were overwhelming them as being the repayment of the money and the anticipated release of the collateral.

אך גם בדורות מאוחרים יותר ראו חכמים באסונות הבאים על העם משום פירעון אותו השטר. מפורסם במיוחד הפיוט ליום כיפור 'אלה אזכרה', המספר על הריגתם של עשרת הרוגי מלכות כעונש על פשעם של עשרת השבטים, אבותיהם. ובאופן דומה באים הדברים גם במדרש אחר:

אמר ר' יהושע בן לוי, לא נמשכו עשרה הרוגי מלכות אלא בחטא מכירתו של יוסף.
(מדרש משלי, א, יג, דף כג)

אולם אין די בזה. מהמשך הדברים נראה שהעונש לא תם כלל:

אמר ר' אבין, הוי אומר נפרעו עשרה מכל דור ודור, ועדיין אותו החטא קיים.
(שם)

לדעת ר' אבין לא הסירו עשרת הרוגי מלכות את הכתם הנורא מעל כתפי האומה. בכל דור ודור נפרע השטר מעשרה גדולים כיוצא בהם, אך החטא עדיין קיים, ולאורך כל שנות הגלות הקשה משלמים אותו שוב ושוב. ביטוי נוקב להרגשה קשה זו נתנו גם הפייטנים. ינאי, במשלש לסדר 'וישב יעקב', אומר:

יְשִׁיבָת מְנוּחָ אֲזֵי לֹא מִצָּאֵנוּ // בְּכָל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר יֵצְאֵנוּ
נִדְמִינוּ לְאִישׁ תָּם אֲשֶׁר יֵשֵׁב בְּמוֹשְׁבוֹתָיו // וְתַעֲלֹל עֵין בְּנוֹאֵי יְשִׁיבוֹתֵינוּ
יְשִׁיבָה אֵין לְשִׁבְטֵי זֶרַע צְדִיק // עַד יִפְרְעוּ כֶסֶף אֲשֶׁר מָכְרוּ צְדִיק
יְבֹאוּ וְיִשְׁוּבוּ / וְעוֹד לֹא יִנָּשְׁבוּ // כִּי בְנוּה שְׁלוֹם יֵשְׁבוּ וְיִתְיַשְׁבוּ

Translation: Yet, even in later generations our Sages continued to view the calamities that beset the Jewish People as being part of what needed to occur before that bond of obligation was finally cancelled. The most well known example is found in the Piyut of Eileh Ezkara recited on Yom Kippur which tells of the deaths of the Ten Martyrs as punishment for the sin of the ten brothers, their forefathers. A similar message is found in another Midrash: R. Yehoshua son of Levi said: the Ten Martyrs were dragged to their deaths in retribution for the sin of the sale of Yossef into slavery (Midrash Mishlei, 1, 13, page 23). Yet those deaths may have not been enough to lead to the cancellation of the obligation. The Midrash continues by relating the following: R. Avin said: in each generation, ten people must die in retribution for the sin of the sale of Yossef into slavery and despite that occurring in each generation, the sin still remains outstanding (ibid).

In the opinion of R. Avin, the death of the Ten Martyrs did not remove the burden placed on the shoulders of the Jewish People. In each generation that continuing obligation results in the deaths of ten leaders of the Jewish People while the sin remains unsatisfied and throughout the length of the difficult Diaspora, the Jewish People pay dearly for it, time and time again. A profound expression of that sad emotion can be found in many Piyuttim. Yannai, in a Piyut to the Torah reading that begins "Va'Yeishev Yaakov" writes: A place of rest while in exile we have not found / / In all the lands to which we travel; we appear like the simple one (Yaakov) who sought to live peacefully / / and then an eye is thrown at the comfort in which we try to live; ultimately a peaceful place to live is not available to the descendants of Yaakov, the Tribes / / until we repay the money which was received upon the sale of Yossef, the Tzaddik, into slavery; the Jewish People may travel and begin to feel at rest / but they are still not rescued / / because it will be in Israel and Yerushalayim that they will finally find their rest.

הפיוט פותח בתיאור עובדתי: עם ישראל איננו יושב בשלווה בשום ארץ מארצות גלותו. בכל אשר ינסה לשבת הוא נע ונד, סובל שנאה וייסורים ומיטלטל ממקום למקום. תיאור זה של הגלות אין לו, בשלב זה של הפיוט, קשר ישיר אל הסדר המתפייט, חוץ מאשר לשון 'ישיבה' שבראשו: לכאורה, מצבנו בגלות מנוגד למצבו של יעקב שבסדר, אשר נאמר עליו 'וישב יעקב בארץ מגורי אביו'. אנו גולים מארץ אבותינו ואיננו מוצאים מקום לשבת בו.

להבין את התפלה

אך כל זה רק לכאורה. כאשר אנו ממשיכים למחרוזת הבאה, מפתיע אותנו ינאי בכך שהוא מכריז שמצבנו דווקא דומה למצבו של יעקב; והרי אנו נזכרים באותה ישיבה של יעקב, אשר תחילתה שלוה ומנוחה, אך המשכה בשנים רבות של אבל על יוסף, וסופה הגלות למצרים והעקירה מן הארץ. מצב העם בגלות מוצג עתה באור חדש: אנו אמנם מבקשים ישיבות נאות ומתוקנות, אזרחות וקביעות במקומות שונים; אך הקב"ה 'מְעוֹלָל עֵין בְּנוֹאֵי יְשִׁיבוֹתֵינוּ', מצער אותנו ומביא עלינו עלילות הגורמות לייסורים ואף לגירושים ונדודים שוב ושוב. תיאור חזק ואמיתי זה של מצב העם בגלות מדהים בדיוקו ומתאים לכל אשר אנו יודעים היום, אחרי כל שנות הגלות; ינאי, בן ארץ ישראל לפני כאלף וארבע מאות שנים, הצליח כבר אז – ובארץ ישראל גופה – לבטא מצב זה, על ידי ההשוואה ליעקב.

Translation: The Piyut begins with a description of a historical fact: the Jewish People do not live comfortably in any area of the Diaspora. As much as the Jewish People try to find a home, they continue to be forced to uproot themselves and to relocate². The Jewish People are forced to tolerate anti-semitism, calamities and expulsion. This description of the exile does not have, in terms of this Piyut, a direct link with the topic of the Torah reading except for the word: "yeshiva" that opens the Piyut. Apparently, the condition of the Jewish People in the Diaspora follows a pattern that appears to be dimensionally opposite that of the life of Yaakov, our forefather, as described in the Torah reading in which we learn that "Yaakov was residing peacefully in the land in which his forefathers lived." We, on the other hand, experienced exile from the land of our forefathers and we cannot find a place of comfort anywhere within the Diaspora.

At first glance, this message is what the author wishes to convey. Yet, when we continue reading on to the next stanza, Yannai surprises us by announcing that our situation is in reality quite similar to that of our forefather, Yaakov. We are then reminded of Yaakov's life in which he begins to feel comfortable but then he is overcome by sorrow for many years after the loss of Yossef. The story then ends with the exile into Egypt and Yaakov and his family are uprooted from the land of Israel. The condition of the Jewish People in the Diaspora is shown in a new light: we too are hoping for a quiet and trouble-free life, recognized as citizens and settled permanently into different places, but "G-d then focuses His attention towards the comfort of our lives." He allows trouble to confront us; permits accusations to be made that cause us difficulties that often lead to expulsions and which force the Jewish People to once again wander from place to place. This vivid and truthful description of the condition of the Jewish People in the Diaspora is astonishing in its accuracy and fits to what we know today, after so many years of exile. Yannai, who resided in Eretz Yisroel fourteen hundred years ago, succeeded already then and while in Eretz Yisroel, to accurately describe the condition of the Jewish People in the Diaspora by comparing the circumstances of the Jewish People in the Diaspora with the life of our forefather, Yaakov.

Perhaps we can suggest another reason why חז"ל settled on the number ten as the number of the martyrs who died as a result of the Roman persecution by focusing on what we learned to be the origin of the recital of קדיש in the תשובת הגאונים:

תשובות הגאונים החדשות – עמנואל (אופק) סימן לה' – תשנח – תשס. ועל מעשה הקדיש אשר שאלת לא נמצא בידינו עליו דבר מבורר היטב מן הראשונים, אך סמכוהו האחרונים

2. Is not what is happening to Jews in France today a perfect example?

על הפסוק הזה (ויקרא כב', לב') ונקדשתי בתוך בני ישראל; ועל מה שאמרו רבותינו במדרשו (ברכות כא', ב') כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. מן הדברים הללו יוצא להם שאם נתקבצו עשרה בני אדם לדבר מצוה בין בתפלה בין בתלמוד תורה צריכין לקדש.

Translation: Concerning the origin of Kaddish that you asked, we can not find a clear and definitive source from our ancestors but those who followed them based their recitation of it upon this verse (Leviticus 22, 32) And I will be sanctified within the people of Israel and upon what our Rabbinic leaders expounded from the verse that any prayer that represents the sanctification of the name of G-d must be recited only in a group of ten men. From this we can learn that when ten men congregate to perform a mitzvah whether it be for prayer or for the study of Torah, they must recite a prayer in which they sanctify the name of G-d.

The קידוש ה' that each of the עשרה הרוגי מלכות performed is that much greater because they were one of ten martyrs. In that sense, the Ten Martyrs can be likened to ten men who come together to pray or who gather to study תורה. They do not represent themselves individually nor their group of ten. They represent the entire Jewish People. In the same vein, חז"ל picked the number ten to teach us that the עשרה הרוגי מלכות represented not just themselves but the entire Jewish People as well. When we refer to the קידוש ה' of רבנו של עולם in our תפילות, we are reminding the עשרה הרוגי מלכות that the Jewish People performed and continues to perform.

It would not be appropriate to end this newsletter without asking the following question: is it true that the sin of מכירת יוסף is still outstanding and that the Jewish People are still being punished because of it? I would like to believe that the sin of מכירת יוסף has long been forgiven. Nevertheless, as long as the Jewish exile continues, the perception that the sin has not been erased still exists. Our concern, however, should not be in seeking forgiveness for this one specific sin. Our focus needs to be on what we can do to bring a final end to the Jewish Diaspora.

Dedication

I would like to dedicate this newsletter to the memory of Rabbi Arnold Wieder, z"l, who recently passed away. Rabbi Wieder was best known for his career as a teacher at Hebrew College in Brookline, MA. His wife, Sheva Wieder, was my third grade teacher at Maimonides and was one of several excellent Jewish Studies teachers that taught at Maimonides while I was a student there.

My strongest memory of Rabbi Wieder is not as a teacher but as a בעל תפלה for the ימים נוראים at the Young Israel of Mattapan, MA, a now defunct synagogue. I have yet to hear a שליח ציבור recite the פיוט of אלה איברה on יום כיפור with the same emotion, the same sincerity and the same uncontrollable weeping with which Rabbi Wieder would recite that פיוט.

יהיה זכרו ברוך!